

26862 - Orucun meşrû kılınmasının hikmeti

Soru

Orucun meşrû kılınmasının hikmeti nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Öncelikle Allah Teâlâ'nın güzel isimlerinden birisinin "hakîm" olduğunu bilmemiz gerekir. Hakîm kelimesi; hüküm ve hikmetten türemiştir. Dolayısıyla hüküm, sadece Allah Teâlâ'ya âittir. Allah Teâlâ'nın hükümleri ise, son derece hikmetli, mükemmel ve kusursuzdur.

İkincisi:

Allah Teâlâ, her hükmü, büyük hikmetler içerdiği için meşrû kılmıştır. Biz belki bu hikmetlerin hepsini bilebiliriz ama akıllarımız ona ermeyebilir. Belki de bu hikmetlerden bir kısmını bilebiliriz, ama onlardan pek çoğunu bilemeyebiliriz.

Üçüncüsü:

Nitekim Allah Teâlâ, orucu meşrû ve farz kılmasındaki hikmeti bize açıklamış ve şöyle buyurmuştur:

[يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ] سورة البقرة الآية: 183

"Ey îmân edenler! Oruç, sizden önceki(ümmet)lere farz kılındığı gibi, size farz kılındı. Umulur ki (itaatte bulunmak ve yalnızca O'na ibâdet etmek sûretiyle sizinle günahlar arasına önlem kılarak Rabbinizden) korkarsınız." (Bakara Sûresi: 183)

Dolayısıyla oruç, takvâyı gerçekleştirmenin bir yoludur. Takvâ ise; Allah Teâlâ'nın emrettiklerini yerine getirmek ve yasakladıklarını da terk etmektir.

Oruç, kulun, dînin emirlerini yerine getirmesine yardımcı olan en büyük vesilelerden birisidir.

Nitekim İslâm âlimleri -Allah onlara rahmet etsin-, orucun meşrû kılınmasının bazı hikmetlerini zikretmişlerdir ki, bu hikmetlerin hepsi de takvâ hasletlerindedir. Oruçlunun bu hikmetlere dikkat etmesi ve onları gerçekleştirmeye çalışması için bu hikmetleri zikretmekte bir sakınca yoktur.

Orucun bazı hikmetleri şunlardır:

1- Oruç, nimetlere şükretmeye bir vesiledir. Zirâ oruç, nefsi yeme, içme ve cinsel ilişkiden alıkoyar. Yeme, içme ve cinsel ilişki, nimetlerin en kıymetlisi ve en yücesidir. Belirli bir zamanda bu nimetlerden nefsi alıkoyarak, onların kıymetini hatırlatır. Zirâ nimetlerin kıymeti bilinmez. Fakat bu nimetler ne zaman kaybedilirse, o zaman kıymeti bilinir. Bu sebeple oruç, oruçlunun bu nimetlerin hakkını şükrederek yerine getirmeye teşvik eder.

2- Oruç, haramları terk etmeye bir vesiledir. Çünkü nefis, Allah Teâlâ'nın rızâsını elde etmek arzusu ve O'nun acıklı azabının korkusu ile helal olan şeylerden kendisini alıkoyarak Allah Teâlâ'nın emrine boyun eğerse, haram olan şeylerden nefsini alıkoyarak Allah Teâlâ'nın emrine boyun eğmesi daha önce gelir. İşte bunun için oruç, Allah Teâlâ'nın haram kıldığı şeylerden uzak durmanın bir sebebi olur.

3- Oruçta şehvî arzulara üstün gelme vardır. Çünkü nefis, doyduğu zaman şehvî arzuları temennî eder. Acıktığı zaman ise, nefsin arzuladığı şeylerden kendisini alıkoyar. Bunun içindir ki Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ: مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ؛ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ.

"Ey gençler, topluluğu! İçinizden kimin evlenmeye gücü yeterse evlensin. Çünkü bu, gözü (haramdan) daha fazla sakındıran, ırz(ı korumay)a kalkan olan yegâne çâredir. Kim de evlenmeye güç getiremezse oruç tutsun. Çünkü oruç, şehveti kesen bir çâredir."

4- Oruç, yoksullara acıma ve onlara iyilikte bulunma duygusunu gerektirir (oruçluya bu iki hasleti kazandırır). Çünkü oruçlu, bazı vakitler acıkma acısını tattığı (yani acıktığı) zaman, bütün vakitleri bu durumda olanları hatırlar. Dolayısıyla oruç, yoksullara acıma, onlara merhamet etme ve hemen onlara iyilikte bulunmaya gayret eder. Bunun için oruç, yoksullara şefkat etmenin bir sebebidir.

5- Oruçta şeytana gâlip gelmek ve onu zayıf düşürmek vardır. Dolayısıyla şeytanın vesvesesi zayıflar ve oruçlunun günah işlemesi azalır. Zirâ Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in buyurduğu gibi:

إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنْ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِّ.

"Şeytan, Âdemoğlunun damarlarında kanının dolaştığı gibi dolaşır."

Dolayısıyla oruç ile şeytanın dolaştığı yerler sıkıştırılıp zayıf düşürülür ve şeytanın, insan üzerindeki nüfuzu zayıflar.

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Şüphe yok ki kan, yiyecek ve içecekten kaynaklanır. İnsan, bir şey yediği veya içtiği zaman, şeytanların dolaştığı yerler genişler -ki o dolaştığı yerler kandır-. İnsan oruç tuttuğu zaman şeytanların dolaştığı yerler daralır. Dolayısıyla oruç, kalpleri, hayırlı amelleri işlemeye ve çirkin amelleri terk etmeye sevkeder." (Mecmû'u'l-Fetâvâ, c: 25, s: 246)

6- Oruçlu, nefisini Allah Teâlâ'nın onu her zaman gözetlediğine alıştırmır. Bundan dolayı oruçlu, Allah Teâlâ'nın kendisini gözetlediğini bildiği için gücü yettiği halde nefsinin arzuladığı şeyleri terk eder.

7- Oruçta dünya zevklerinden ve onun şehvî arzularından vazgeçmek ve Allah Teâlâ'nın katındakileri arzulamak vardır.

8- Oruç, mü'mini, Allah Teâlâ'ya çokça ibâdet ve taatte bulunmaya alıştırmır. Zirâ genellikle oruçlunun, Allah Teâlâ'ya ibâdet ve taati artar ve nefsi buna alışır.

İşte bu saydıklarımız, orucun meşrû kılınmasının hikmetlerinden bazılarıdır.

Allah Teâlâ'dan bu hikmetleri gerçekleştirmekte bizi muvaffak kılmasını ve kendisine güzelce ibâdet etmekte bize yardım etmesini niyaz ederiz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

Bu konuda bkz: "Sa'dî Tefsiri", s: 116. İbn-i Kâsım'ın, "er-Ravdu'l-Murbi" Haşiyesi, c: 3, s: 344. "el-Mevsûatu'l-Fıkhıyye", c: 28, s: 9.